

YAŞAM ÖYKÜSÜNÜN AYDINLIĞINDA MÜKERREM HİÇ

1960'ların ortalarında, benim gibi İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde iktisat tahsiline başlayanlar, o günün şartları içerisinde, pek değerlendirmeseler bile, dikkate değer, mühim hocalardan ders gördüklerinin farkında değillerdi. Şimdi bu hocalar yok! Bu günlerden geriye dönüp, o günlere bakınca, ders gördüğümüz bu hocalarımız, kendi aralarında, eski kuşak hocalar ve onların yanında akademik hayatın merdivenlerini tırmanmaya çalışan yeni kuşak hocalarımız olarak, adeta bıçakla bölünmüş gibi, ikiye ayrılmış olduklarını görüyorum. Bu bölünmede hudut çizgisi, zamandır. Eski kuşağa mensup hocalarımız, Ord. Prof. Dr. Ömer Celâl Sarc, Ord. Prof. Dr. Ömer Lütfi Barkan, Ord. Prof. Dr. Z. Fahri Findıkoğlu, Prof. Dr. Orhan Tuna, Pof. Dr. Sabri F. Ülgener'di. Bu isimlerden her biri, Osmanlı kültürü içerisinde yetişmiş münevverdi. Ayrıca bu isimler, sahalılarında otorite, akademik faaliyet alanlarının da ağır toplarıydılar. Oysa Cumhuriyet doğumlu hocalarımız, kendilerine de İktisat Fakültesi'nde hocalık yapmış olan bu akademisyenlerden, kültürel birikimleri, dünya görüşleri, ideolojileri itibariyle farklıydılar. Hatta bu farklılık, en somut bir biçimde, saflarını 1968 öğrenci olaylarına giden günlerde ortaya koymuştu. Yeni kuşağa mensup hocaların dikkate değer isimleri, ideolojilerin tazyik ve yol göstermeleriyle, 'Türk Solu'nda yer aldılar. Diğer taraftan, hocalarımız arasında bir başka bölünme daha vardı. Bu bölünme, mekân farklılığından neş'et ediyordu. Mekân farklılığına ilişkin bu ayrışma, merkez [İstanbul] ile çevre [İstanbul-dışı] arasındaydı. İstanbul kökenli hocalarımız, gerçekten de, Osmanlı Devleti'nin son yıllarında memleketin kaderini tayin etmiş, asker ve sivil bürokratların çocuklarıydılar. Söz gelimi, Ömer Celâl Sarc hocamız, İttihatçıların Dâhiliye Nazırı Mehmed Celâl Bey'in; Haydar Furgaç, Sadrazam Ahmed İzzet Paşa'nın oğluydu. Sencer Divitçioğlu ise, Sultan II. Abdülhamid döneminde mâliye ve maarif nazırlıklarında bulunmuş Ahmed Zühtü Paşa'nın torunuydu. Sabri Ülgener de gerek anne ve gerekse baba tarafından köklü bir İstanbul ailesinin evlâdı idi.

Mükerrem Hiç'in hayat hikâyesinden ailesine ilişkin yazdıklarıyla okuyucu, köklerini Osmanlıya salmış bir ailenin üyeleriyle de tanışmış olacaktı. Ben ise, hocamla ilgili anılarıma dönmek, Profesör Mükerrem Hiç'i İktisat Fakültesi'ndeki öğrencilik günlerimde zihnimde kalıcı izler bırakmış hocalığı ile dile getirmek istiyorum.

Prof. Dr. Mükerrem Hiç'i içi lebalep talebe dolu İktisat Fakültesi'nin 2 nolu (daha sonraki Ömer Celâl Sarc) amfisinde 3. sınıf öğrencilerine verdiği para teorisi derslerinin hocası olarak tanıdım. Zor ve zahmetli bir ders olan para teorisini anla-

---

1 Mükerrem Hiç, **Üniversite ve Politika Hayatım; Anılar ve Analizler (My University and Political Life; Memoirs and Analysis)**, İstanbul, Derin Yayınları, 2012. sayfa XI, XII, XIII.

türken, kendini verdiği derste kaybediyor, o canhıraş haliyle talebenin dersi derste öğrenmesi için aşırı çaba sarf ediyordu. Fakülte'nin son sınıfına geçince, 1967–1968 akademik yılında, Mükerrerem Hoca'dan bir ders daha gördük. Derslerinde, iktisadi hürriyetçi [kapitalist] ve iktisadi eşitlikçi [sosyalist] sitemleri anlatırdı. Bu ders, para teorisi kadar soyut değildi. Ama o günün şartları düşünüldüğünde, Türkiye'de sosyalizan fikirler, kaynamaya yüz tutmuş bir kazanda su sathına vuran kabarcıklar misali, öğrenciler arasında bir ayrışmayı başarmıştı. Mükerrerem Hoca, kapitalizmi masaya yatırıp tahlil ederken, bilhassa eleştirel oklarını sosyalizme gönderirdi. Onun sergilediği bu tavır, bilimsel objektifliğe uygundu. Ayrıca, hocamız duruşu ile meslek ahlâkının da gereğini yerine getirmekteydi. Fakat benim endişem, talebe arasında kabına sığmayan fanatiklerin yapacakları taşkınlıkla dersin sabote edilmesiydi. Korkulan olmadı ama bir müddet sonra 1968 talebe olayları önce fitilini İstanbul Üniversitesi'nin Merkez Binası'nda gerçekleştirdikleri işgalle ateşledi.

Bu tarihten bir müddet sonra, yüksek lisans çalışmalarım için yurdumdan ayrıldım. Dönüşümle birlikte, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde Sabri Ülgener'in asistanı oldum. Tabiatıyla, Mükerrerem Hiç Hocamla yakınlaştık. Artık, meslektaş olmuştuk. Hocam Sabri Ülgener, yeni kuşak öğretim üyeleri arasında Mükerrerem Hiç'e farklı bakıyordu. Onun gözünde Mükerrerem Hiç, âteşin bir zekâ sahibi idi, dahası çalışkandı ve üretkendi.

Yıllar aktı, gitti. Akan yıllar, yolları da ayırdı. Herkes, kendi hayat programına gömülmüştü. Bu meyanda, yıl 1996, hocamızın emekli olduğunu duydum. Hepsi o kadar! Kaderin lütfuna bakın ki, benim emeklilik ertesi göreve başladığım bir vakıf üniversitesinde Mükerrerem Hiç de dersler veriyordu. Hemen halvet olduk, geçen zamanları, İktisat Fakültesi'nin ilk kuşak hocalarından başlayarak, akademik dostlarımızı andık. Gördüm ki, Mükerrerem Hiç zengin bir anılar madenine sahipti. Bu maden işletmeye açılmalı, bunun için de Hoca yazmalı idi. Bilhassa, akademik hayata intisabından milletvekili olana değin yazacakları, hem İktisat Fakültesi'nin de yazılacak olan tarihine kaynaklık edecek, hem de vefatlarıyla sahneyi terk etmiş hocalarımızın hayırla ve rahmetle anılmasına vesile olacaktı. Ayrıca, siyasî kariyerinden aktaracakları ve danışmanlıkları da, benzer şekilde, son dönem siyasî tarihine mütevazi ışıklar salacaktı. Yukarıda, İktisat Fakültesi'nin benim yetiştiğim ağır toplarından bahsetmiştim. Bu hocalarımızın hiç biri, engin bilgi birikimine rağmen hayat hikâyelerini kaleme almadılar. Öğrenmeye ihtiyaç duyduğumuz çok şey, onların vefatlarıyla yok oldu. Sadece, yeni kuşak hocalarımızdan rahmetli Sabahaddin Zaim'in anıları yakın bir tarihte yayınlanmıştı. Siyasî tecrübelerinin de, esasen Mükerrerem Hiç'in hayatında hiç kapanmamış olan dışa açık penceresinin kapsama alanını genişlettiği görülecektir.

Prof. Dr. Ahmed Güner SAYAR